

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Fortuna virtutem superans. Emblema CXX.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Fortuna virtutem superans.
EMBLEMA CXX.

CAESAREO postquam superatus milite, vidit
 Ciuili undantem sanguine pharsaliam;
 iam iam stricturus moribunda in pectora ferrum,
 Audacibus Brutus protulit ore sonos:
 Infelix virtus, & solis prouida verbis,
 Fortunam in rebus cur sequeris dominam?

COMMENTARI.

- I. **V**IR strenuus & militaris sibi ipsi gladio pectus transuerberat, vnde pronus in casum apparet.
- II. **I**NTERFECTO Iulio Cesare à Bruto & Cassio, vt libertatem ciuibus ereptam restituerent, res tamen non cessit vt sperabant. Siquidem extincto Cassio in bello ciuili, cum Brutus vidisset se superatum iri, quibusdam de fuga suadentibus: Non certe pedibus, inquit, est fugiendum, sed manibus: tandemque atrepto gladio protus desperans se ipsum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Augusto refert tum versus hos pronunciasse, qui in
- Mors
 Marcii
 Bruti.*

tragedia Herculi tribuuntur : & τλημον
ἀρετή, λόγος ἄρ ἢ θα ἀλλως. ἰγὼ δὲ σε
ὡς ἔργον ἦσεν. ὑ. σὺ δ' ἄρα ἰδέλευες ἴο-
χην. hoc est : O misera virtus, quam tu res
eras uingatoria : equidem serio in te excer-
bar, at tu fortuna in se inueiebas. Vel sic : O
misera virtus, ergo nomen inane eras ; ego
verò te ut rem solidam exercui, quamuis
interim fortuna seruires. Significabat tunc
quidem temporis plus momēti & virium
fortuna quam virtuti fuisse, virosq; bo-
nos improborum machinis fractos & ex-
tinctos Alcīatus Pargergōn libro 2. cap. 7.
retulit hanc Bruti sententiam, vsurpauit-
que in Epitaphio à se conscripto de Pyr-
rhi Anglebermēi Aurelianensis Academię
Iureconfulti (Sanctius Senatorem Medio-
lanensem hunc Ryrthum dicit) morte,
his omnino verbis :

Quis nos malignas mortis accusat vices,
Virtute claros qua viros præcepit rapit,
Viuaciores improbos coruis sinens?
En Pyrrhus ille, tot animi illustribus bonis,
Latog; clauo, est ante præreptus diem:
Frustra putauit esse te virtus Deam,
Qua fortuitis seruebas casibus.

Longa esset historia, lōgā ambages, si om-
nia, quæ ad Brutum pertinent, hac referē-
da essent. Bellum enim Bruti & Cassii cū
Cæsare scripserunt T. Liuius, Plutarchus
in vita M. Antonii, & M. Bruti, circa finē,
& in vita C. Cæsaris, etiam ad finem, Anto-
nius Sabellicus in 6. Ennead, lib. 8, Appia-
nus lib. 4. de bellis ciuilib. Val. Maximus
multis in locis, Suetonius in Augusto, Lu-
canus 2. Pharsaliæ. Referam tamen pauca

Florus de bello Bru-
ti et Cas-
sij.

Mors Bru-
ti.

la ex Epitome Iulii Flori in Liuium : Cæs-
sar, inquit, & Antonius apud Philippos va-
rio euentu contra Brutum & Cassium pu-
gnauerunt, ita vt vtriusq; dextera cornua
vicerint, & castra quoque vtrinque ab iis,
qui vicerant, expugnarentur. Sed inæqua-
lem fortunā partium mors quidem Cas-
sii fecit: qui cū in eo cornu fuisset, quod
passum erat, totum exercitum solum rati-
tus, mortem sibi conscīuit. Altero deinde
prælio victus M. Brutus, & ipse finiuit vi-
tam, exorato Stratone fugæ comite, vt sibi
gladium adiiceret. Annorum erat circiter
quadraginta. Verba etiam Bruti refert idē
Florus lib. 4. hist. Roman. cap. 7. in hæc
verba: Capta sunt hinc Cæsaris castra, inde
Cassij. Sed quanto efficacior est fortuna
quam virtus? & quam verū est quod mo-

riens efflanit, Non in re, sed in verbo tan-
tū esse virtutem. Victoriā illi prælio
error dedit. Verba autem ipsius Dionis
lib. 47. circa finem hæc sūt: Α πογγές μιν
τὴν σωτηρίαν ἀπαξιώστας δὲ τὴν ἀλαστί-
ν, ἰς τὸν θάνατον καὶ αὐτὸς κατιούγῃ, καὶ
ἀναβοήσας τὰ τε δὴ τὸ ἠράκλειον ἀτλη-
μον ἀρετῆ, λόγος ἄρ ἢ θα ἀλλως. ἰγὼ δὲ
σε ὡς ἔργον ἦσεν, σὺ δ' ἄρα ἰδέλευες
τύχην. Cum igitur Brutus sibi mortem
conscīuisset, & fama ad vxorem eius Por-
tiam perlata esset, illa post maritū super-
stes esse noluit, sed haustis ardentibus car-
bonibus mortem accelerauit. De qua Val.
Maximus cap. de Amore coniugali, sic:
Tuos castissimos ignes, Portia, M. Catonis
filia, cūcta sæcula debita admiratione pro-
sequuntur: quæ cū apud Philippos vi-
ctum & interemptum virum tuū cogno-
sceres, quia ferrum non dabatur, ardentes
ore carbones haurire nō dubitasti, mulie-
bri spiritu virilem patris exitum imitata:
sed nescio an hoc fortius, quod ille vsita-
to, tu nouo genere mortis absumpta es. Sic
Martialis lib. 1. Epigram. 43.

Portia v-
xoris Bru-
ti mors.

Coniugis audisset fatum cūm Portia Bruti,
Et subtrahā sibi quæreret arma dolor:
Nondum scitis, aut mortem non posse negari?
Credideram satis hoc vos docuisse patrē.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas
I nunc, & serum, turba molesta, nega,
Simile amoris coniugalis exemplum: extat
apud Plin. Secundum 3. epist. 16. de Arria
Pæti Thracæ vxore. De hac idem Martia-
lis cod. lib. Epigr. 14.

Arria Pæ-
ti mors.

Cassa suo gladiū cum traderet Arria Pato,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis:
Si qua fides, vulnus, quod feci, non dolet,
inquit;

Sed quod tu facies, hoc mihi, Pate, dolet.
At vereor, ne quis nos hic putet nimis di-
ligentes, quare ad alia properandum.

III.

Fortuna
potentia.

FORTYNA VIRTUTEM SVPERANS] Mirum quantum pagani veteres fortunæ,
tāquam numini tribuerint. Ex multis nos
pauca. Ouidius sic Trist. 5. Eleg. 15.

Rara quidem est virtus, quam non fortuna
gubernet,
Quæ maneat stabili, cūm fugit illa, pede,
& Horatius:

Fortuna sauo lata negotio
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.

Kk Plautus

Plautus Pseudolo:

---profedo haec erit,

Centum doctum hominum cōsilia sola haec
deuincit dea

Fortuna atq; hoc verum est, perinde ut quis
quo fortuna vitur,

Ita praecellit, atq; sapere eū omnes dicunt:
Bene vbi quid consilium dicimus accidit
se, hominem catum

Eum esse declaramus: stultum autem illū,
cui vertit malē.

Sed & Sallust in Catilina: Fortuna in omni
re dominatur; ait Fortunam deniq; domi-
nam esse rerum, dicit Cicero lib. 5. Tus-
cul. quaest. & in Orat. pro M. Marcello.
De fortuna eleganter Plinius lib. 2. c. 7. nec
minus venuste Virgilius in epigram. De
Fortuna.

Casareo milite] Caesaris Octauij & M.
Antonij copijs.

Ciuili vndantem sanguine Pharsaliam]
cruore ciuim redundantem Pharsaliam.
Mino verficulum hūc leui aliqua muta-
tione corrigit:

Ciuili vndantem sanguine fractus humum.
nisi quis ita malit:

Ciuilis plenam sanguinis Æmathiam.

Nam vox, Pharsaliam, non bene quadrat
ad hunc numerum, vt cuius antepenulti-
mam semper productam reperias, apud
Lucanum maximē. Sic enim ille lib. 1. de
bello ciuili:

---Itac mercede tuos Pharsalia campos
Impleat.

& libro 6.

Qua iuga deuexus Pharsalia porrigit Æ-
mus.

Item in 7.

Spectari è toto potuit Pharsalia mundo.

& passim in sequentibus. Caullus tamen
in eodem versu variavit:

Pharsaliam coeunt, Pharsalia tella fre-
quentant.

Est autem Pharsalia campus Thessaliae, in
quo bellorum ciuilibum procellae detone-
runt. Lucanus Pharsaliam, Thessaliam Æ-
mathiam, Æmoniam, Macedoniam, Phi-
lippos, pro eodem numerat.

Iamiam stricturus] morti proximus, si-
bi violentas manus proximē allaturus.

Audaci ore] voce hominis desperantis.

Mortem sibi offerre timidi est animi.
Mortem sibi cōsciscere gloriosum & ma-
gni animi factum multi putauerunt, præ-
cipuē ex Romanis, quod non probat Ari-
stoteles in Ethicis lib. 3. his verbis: τὸ ἀπο-
θνήσκειν φεύγοντα πένιαν, ἢ ἔρωτα ἢ ἰε-
λυπηρόν, ἢ κ' ἀνδρείαν, ἀλλὰ μάλλον δε-
λῆ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἰπι-
τονα, καὶ ἐκ ὅτι καλὸν ὕπομῆν, ἀλ-
λὰ φεύγων κακὸν, id est: Mortem sibi con-
sciscere fugientem vel inopiam, vel amo-
rem, vel aliquam molestiam, fortis animi
magniq; non est, sed angusti potius & timi-
di. Mollities enim est fugere ardua, & non
quod exspectet bonum, sed quod fugiat ma-
lum. D. Angustianus quoq; Catois factū
tribuit potius ignauiae, quam fortitudini.
Et Chrysothomus desperationis radicem,
ignauiam dicit.

Infelix virtus. &c.] ὁ τλημων ἀρετῆ.
verba sunt Bruti, apud Plutarchum, Dio-
nem, Zonatum. Manilius:
Quinetiam infelix virtus, & noxia felix.
Quo sensu dicitur à Septimio Florente li-
bro aduersus Valentianum, defultrix vir-
tus; id est, instabilis & motoria: Tantum
quod defultricem & defectricē illam vir-
tutem nō vult. Ita Seneca Hercule Oegeo:
Sine hoste vincor, quodq; me torquet magis
(O misera virtus) summus Alcide dies.
Solis prouida verbis.] In hoc sequebatur
quorundam dogma, qui asserbant, Virtu-
tem nihil aliud esse quā verba & voces.
cuius meminuit etiam Plutarchus Commē.
De superstitione, vbi hoc, quod antē asseri-
pti sēt, citat ex Poeta quopiam: ὁ τλημων
ἀρετῆ. λόγος ἄρα ἦδα, ἢ γὰρ δ' ἀεὶ ἔργον
σε ἠσκούει, αὐτὸς ἴδεν πλεστοποιὸν ἀδελφίαν
καὶ τῶν γονιμὸν ἀπάσης ἠδονῆς ἀκολα-
σίαν. Idem scriptum reperitur (cur enim
non repetatur, quod sepe vltro offert?) in
Epitome hystoriae Romanae quae L. Flori
nomine circumfertur: Quanto est, inquit,
efficacior fortuna quā virtus? quā verum
est, quod moriens affluit, Non in re,
sed in verbo tantum esse virtutem? Hac
lib. 4. Caterum ad eorum opinionem, qui
putarunt virtutem nihil aliud esse quam
verba, Horatius videtur alluisse in episto-
lis, cum ait:
--- Virtutem verba putas, vt
Lucum lignum.

Virtutem in verbis solum esse quidam putarunt.

IV. Fortuna vis.
M I R A est fortunę vis & potentia, quę
vel ipsam virtutē vincit & profrenit sa-
pius, quod Seneca his verbis ostendit: In-
qua raro maximis virtutibus fortuna par-
cit. Idem sentit Q. Curtius lib. 8. cum ait:
Quis neget eximiam quoque gloriam sa-
pius

Pharsa-
lia.

Mortem
sibi offer-
re timidi
est animi.

Virtus de
sultrix.

Virtutem
in verbis
solum esse
quidam
putarunt.

IV. Fortuna
vis.

pius fortunę quam virtutis esse beneficiũ? Fortuna rebus famam pretiumq; constituit, & militię probum plerumq; venit in gloriam. Cumq; ea in omnibus rebus, tum verò maxime in re militari plurimum potest. De fortunę fauicia, perfidia & inconstantia pulchrè Virgilius in epigrammate De Fortuna. Vaga, (ait Plinius) incõstans, incerta, varia, indignorumq; fauicix: Huc omnia expensa, huc omnia fertur accēpta, & in tota ratione mortalium sola vtrāque paginam facit. Huc non malè quadam Menandri senarij:

παύσασθε γὰρ ἐχθρὸν οὐδὲν γὰρ πλείον
ἀνδρῶν ἴσους γούε ἴσιν, ἀλλ' ὁ δὲ τύχης. &c.
ἢ πρόνοια δ' ἢ θνητῆ, κακῶς,
καὶ βλῦνατος. πεισθητε, κ' οὐ μὲν χε-
σθί με.
ἀπανθ' ὄσα γούμεν, λήγμεν, ἢ πρῶτ-
τομεν,
τύχῃ ἴσιν. ἡμεῖς δ' ἴσμεν ἐπιγεγραμ-
μένοι.

Desinito metem habere: nam nil amplius Humana mens est, tota fortuna manet.

Mortalis autem fumus est prudentia

Nugęq; non vos pœnitēbit, creditur.

Quęcumq; sentimus, agimus. vel dicimus, Fortuna cū det, nos quidē inf. v. pti sumus.

Hinc persuasum veteribus pagani sunt, virtutem cogi feruere fortunę; quo mero delirio plures Romani, usq; viii graues laborarunt, ac ne id cōtingeret, sibi ipsis potius violentas aculerit manus, vt ex Seneca, Plinio Secundo, Plutarcho, & alijs videre est. At fuit hæc Brutī, id est, hominis pagani, nec verè Philosophi, imò verò desperantis, & priscorum tenebrionum opinio, qui quantum in eo erratit, colligere est facillimum ex scriptis Platoniorum & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè nō multum ei potest obesse fortuna, qui sibi firmus in virtute quā in fortuna præsidium collocauit. Virtus enim omnia, quę in hominem cadere possunt, subtus se habet, eaq; despiciens casus contemnit humanos, culpaque omni carens, præter seipsam nihil cętet ad se pertinere, vt rectè docet Cicero Tuscul. 5. & Lactant. lib. 3. De falsa sapientia, cap. 28. Neq; verò censendus est fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquid damnatum, aut alioqui asperam vitę calamitatē effugiat, vitę sibi vsuram admittit: quod in Cleomene Plutarcho exagitat. Cū e-

ntm post miseram acceptam cladē in bello contra Antigonum, Cleomenes rebus omnibus desperatis admoneretur à Theryclone. vt se interficeret: Generosum verò putas esse, inquit, magniq; animi facinus, sibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis esse potest? Id verò ignaui hominis & inconsulti maximū argumentum est. Quis enim cum, qui simile quidpiam in se receperit, non à sua ipsius ignaui victum esse confitebitur? Minime est oppetēda mors, vt honestas actiones detrectemus, imò diligēter prouidentum, vt ipsa mors in se generosi quidpiam & honesti habeat: quia cū probro non minimo coniunctum sit, aut viuere aut mori sui caussa velle. Quod si aliquando cogitandum esse videatur (quod nunquam tamen permissum fuit infucito Christiano) id fortasse permittitur, cū nulla spes superfit amplius defendendę patrię. Rectè ille quidem, sed verius Poeta:

Rebus in incertis facile est contemnere vitã:

Fortius ille facit, qui miser esse potest.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum faci' redimit qui sanguine famam:

Hunc volo, laudari qui sine morte potest. Idem sic lepidè perstrinxit Fannium:

Hosies cūm fugeret, se Fannius ipse peremittit

Dic mihi, non furor est, ne mori, ne mori?

Locus apud Gratianum est elegans 25. q. 5. ex scriptis Augustini in Ionam: Non est nostrum, ait, mortem arripere, sed illam ab alijs libenter accipere; vnde in persecucionibus mihi non licet propria perire manu, absq; eo vbi castitas percellatur, sed percipienti colla submittere. Idem Augustinus contra Petilianum: Non veneramus nomine Martyrum eos, qui collum ligauerunt. Huc videntur atinere hi mimi veteres;

Hec, quā est timendus, qui mori tutum putat.

Crimen relinquit vitę, qui mortem appetit.

Mori est necesse, sed non quoties volueris.

Alterum lædere ius prohibet, sic neq; seipsum permittitur. Ita D. Augustin. Innocentia vera est, quę nec sibi, nec alteri nocet, quoniam qui diligit iniquitatem, odit animam suam: & nemo non prius in se, quā in alterum peccat. Bene D. Paulus ad Ephel. 6. Carnem suam nemo inquam odio habuit. Referre possis huc quod Seneca

Cleome-
nis verba
grauissi-
ma.

Nemini
licet sibi
vitam e-
ripere.

Veterum
delirium.

Virtutis
vis.

Fortis nō
est, qui se
nocet.

Iuriscon-
sulti mor-
tem spor-
taneâ pro-
hibent.

Solonis sa-
piens fa-
ctum.

ca consolatione ad Polybium, cap. 3. Et quamvis video mortis spontaneae consiliū probari apud Plinium Secundum lib. 1. epil. 2. tamen ab eo viri sapientes semper abhorruerūt, adeoq; Romani iuris auctores. Scilicet alteri non parceret, qui sibi ipsi non pepercit. l. 3. §. sic autem, in fin ff. de bon. eor. qui ante sentent. Sic enim Martianus. Qui sibi non pepercit, multo minus alij parceret. l. omne delictum, §. qui vulneravit, ff. de re milit. l. cum autem, §. cum excipitur, ff. de aedilic. edict. Malus feruus creditus est, qui aliquid faciat, quod magis se rebus humanis extrahat, puta si laqueū tortis, si pro medicamento venenum bibit, præcipuē se ex alto misit, aliudvè quid fecit, quo facto sperarit mortem præuenturum, tanquam nihil non in alium ausurus qui hæc aduersus se ausus esset. Quintimò apud Athenienses mortis fuit, si quis mortem sibi admouisset, manum, quæ hoc peregrinū abscindere, ac seiunctim à corpore nudo cōe gere. Vesania vetus de se ipsis tam præuè ac nequiter iudicatum nusquam plus habere debuit, quàm sapientum iudicium. Ex multis profero vnum inculpatum. Solon cum Athenas Pisistratus occupasset, videretque conatum suum omnem frustra esse pro libertate, arma & scutum ante fores curiæ ponens: o patria, inquit, tibi & dictis & factis optulatus sum, atque ita domum abiit, in posterum quieturas. Mihi meritò videtur graue illud Velleij Patereuli lib. 1. vbi de Cesare: Ineluctabilis fortuna vis, cuius fortunam mutare constituit, consilia corrumpit. Ictēque: Qui ppe ita res habet, vt plerumque qui fortunam mutaturus est Deus, consilia corrumpat, efficiatq; quod est miserimum, vt quod accidit, etiam meritò accidisse videatur. Hæc Patereulus. Idem iudicium M. Tullij in Ligariana defensione: Mihi quidem, ait, si proprium & verū nomen nostri mali quaeritur, fatalis quædam calamitas incidisse videtur, & improvidas hominū mentes occupasse, vt nemo mirari debeat humana consilia diuina necessitate esse superata. Loquitur de victis Pompeianis, victore Cesare. Cesar in 7. de bello Gallico: Animi est ista mollities, inquit, nō virtus, inopiam paulisper ferre non posse, qui se morti vltro offerant, facilius reputantur, quam qui dolorem patienter ferant. Idem penè Curtius lib. 5. de Alexan-

dri gestis: Fortium virorū magis est mortem contemnere, quàm odisse vitam: sapientia laboris ad vilitatem sui compellantur ignaui. At in primis audiēda vox Herodiani 6. γρη δ' ἀνδρας γενναίους τε καὶ οὐ φρονας οὐχ ἔσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσιττοῦντα: Viros generosos atq; sapientes decet optima quidem optare, sed ferre quacunq; incidant. Laudata non temerè sapientibus & cōsultis hominibus M. Tullij sentētia, qui cum videret fractas omnino & extra spem positas esse Pompeianorum copias, cum Cesare & Crasso sentire maluit, quàm iis, quos vincere se minimè posse sperabat obistere, aut etiā verbis molestus esse. Nam neq; pugnam sibi arbitrabatur esse tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem sentētia, conuersis rebus, ac bonorum voluntariis immutatis, sed temporibus assentiendum. Nunquam enim, vt ait ille, præstantibus in gubernanda Repub. viris laudata est in vna sentētia perpetua permansio: sed vt in nauigando tempestati obsequi, artis est, etiā si portum tenere nequeas: cum verò id possis, mutata velificatione asequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum, quæ cœperis, potius quàm eo commutato, quo velis tadem peruenire: sic in administranda Republi. prudentibus viris propositum debet esse O T I V M C V M D I G N I T A T E: & non idem semper dicere: sed idem semper spectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cum esset eo ingenio, iisque moribus, vt seipsum mutare, & (vt Sallustij verbo vtar) naturam versare minimè posset, non modò suæ Repub. nihil profuit, sed etiam valde obfuit? Eum quidem hominem cordatum, & fortem, & temperatum facile patior fuisse, ar non tam prouidum, neque tam circumspectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate, eoq; tempore prouidendum. Vtq; Solis cursus non recto per cælum neatu fertur, sed obliquo, leni, atq; moderato, tamē orbis inuerti machinam equabili temperie calefacit: ita Principes & magistratus sese populi nonnunquam studiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius se iis consultum, quos regi par est non summo iure, sed æquitatis vario eorq; mutabili præscripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infelicitate lapsus

Ciceronis
dissimula-
tio post ci-
uile bellū
Pompeia-
num laps-
datur.

Catonis
peritiaz
animus
improba-
tur.

*In felix
contentio
M. Tullij
in Anto-
nium.*

*l*apsus est ea, quam in M. Antonium insti-
tuit misera contentione. Nam quamquam
non inuitus fatear, illius causæ, quam
libertate suscipiebat, optimam conditio-
nem fuisse, non possum tamē quin vna cū
Poetā dicam;

Hec nihil inuitis fas quemquam credere
Diuis?

Putabat enim se Antonium tam facile, &
eo iure, posse de medio tollere, aut cettē in
ordinem cogere, vt quondam Catilinam,
Verrem, & alios facinorosos. Non videbat,
inquam, se versari in Romulidum sæce, &
cūm alia vrb̄ esset, aliam esse vitam debe-
re, vt non mirum videri debeat, si ei factō
iniquisimo pereūdum fuerit. Sed iam fati-
tis: ad alia nobis properādum. In eam Bruti
mortem spontaneam disputat Seneca.

De beneficijs 2. c. 20. & vndecimo Episto-
larum ad Luciliū, 83. epist. Porro in eos,
qui sibi ipsis violētas manus afferunt, lon-
gē plura peti possunt ex referatissimo tum
sapientum, tum Historiæ scriptorum pen-
nū. Sed prætermisiss alijs ferē omnibus
succurrit nobilis apud Hegeſippum dispu-
tatio, quo loco Iudæi obſidione preſſi à Ti-

to Vespasiano, extra omnem spem cōiecti
mucrones iam iam in se parant, aliosq; ad
simile adhortantur tacinus. A qua senten-
tia eos conatur reuocare Iosephus, multis
ijsq; validis rationibus. Quis enim, ait, ani-
mam suam nolit ex ipso mortis corpore, si
liceat, exsolui? At soluere non licet, nisi
ei, qui ligauerit. Iuncta est anima corpori,
naturæ quodam quasi vinculo. Quis natu-
ræ auctor, nisi præpotēs Deus? Equis hoc
animæ & corporis contuberniū à Deo in-
formatū intercidere aut dissociare audeat?
Si quis seruus manibus suis imposita vincu-
la, ita volente & iubente domino, non ex-
spectato eius arbitrio detraherit, is damna-
bitur, vt qui dominum iniuria certē graui
affecerit. Nos verō Dei possessio sumus,
ipsiq; seruitium debemus: itaq; vt serui, ex-
spectemus imperia: vt vincti, nos in vincu-
lis contineamus: vt fideles, depositum fide
omni & religione asseruamus. Non est re-
cusandum vitæ istius munus, quod à Deo
nobis est permixtum ac concessum, nec re-
fugiendum istud profectū cœlestē ac diui-
num naturæ donum. Species est contume-
liæ, si quis aspernetur ac rejiciat, quod ab
homine vel offerretur, vel dono datur: quan-
ta cura seruare debemus, quod à Deo gra-

tis accipimus? Eius enim munere ac dono
viviūmus & spiramus: ipsius ergo debet esse
vt simus, quamdiu volet: siquidem vtrum-
que ad ingratum hominem pertinet, & ci-
tius vita cedere quam volet, & diutius vel-
le vitam producere, quam volet, qui vitæ
auctor est. Optarunt permulti viri pij ex
hoc corpore quasi è quodam carcere &
vinculis excedere: nullus tamen ex ijs vin-
quam fuit, qui sibi necem inferret. Quod
si quid est in morte lucri, furti est instar
præcipere, quod expectatur. Si viuere bo-
nū est, sacrilegiū est vitā amittere antequā
repositur. Si gloriosum est in bello, mul-
tō gloriosius est pro patria mortem oppete-
re. Malo hostiū larocinio perire, quā
meo: latrocinium meū est, si mihi manus
intulero violentas; si hostes, beneficium erit:
vtq; hanc mihi necem facilius persua-
deatis, ministras vestras manus pollicemini.
Sed neq; meo ipsius, neq; vestro scelere
perire volo. Nonnulli ex vobis asserunt,
suave esse pro libertate viuere. Timidus
est, & qui mori detrectat cū oportet, &
qui mori cupit, cū non oporteat. Nam
quis nescit esse muliebrem, ne mori mori
velle? Constat enim aliquando vsuvenisse,
vt percussa metu mulieres, cū sibi ali-
quod imminere periculum presentiserēt,
sele de edito loco dedisse præcipites. Reue-
ra qui sunt animi angusti & pusilli, quid-
quid timendum putant, horrent, ipsūq;
mortis metum perferre non possunt. At
vir fortis, qui non metuit ea, quæ instant,
quæq; futura sunt cogitat, non trepidat.
Quid causæ est cur damnetur, qui seipsum
interfecerit? quia nihil est adeo alienum à
naturæ legibus. Nullum est ex animalibus
brutis, quod non consentiat inter sese
mutua quadam cōcordia. Naturæ lex om-
nibus insita, vitam tutari, à sui abhorre-
re interitu. Informem leti laqueum homines
inuenerunt: feræ, quanquam immites, ne-
sciunt. Quod si quis dicat, ferarum mor-
sus pro armis esse, dentesque vt gladios &
fidas videri: quis, inquam, aliquando vidit
belluam vel adeo ferocem, quæ membrum
sibi secuerit, seq; vel muneribus priuarit?
Nobis quid amicus vita, quid tam inimi-
cum quàm mors? Deniq; qui vitam alte-
rius ope consiliore tutatus erit, defensor
est: qui vitā alteri tollere conatur, insidia-
tor est. Si ergo necem tam miseram, tamq;
ab omni, non dicam humanitate, sed vni-

K k 3 verſi

*Iocus He-
geſippi,
lib. 3. cap.
17.*

*Ioseph no-
bilis ad-
hortatio
ad Iu-
dæos, ne
sibi ipsis
manus in-
ferant.*

uersi natura alienam, censemus execrabilem, quid causæ est, cur ipsi nobis inferte volumus? Iute insectaremur eum gubernatorem, qui commissam sibi nauem faxis illideret, vel eâ quoquo modo ad naufragium faciendum perforaret: nos à Deo nobis commissâ nostrî corporis gubernationem ferro excindemus, & volûrario naufragio addicemus? Sed obiicitur mihi cita mors cum peruenero in hostium manus; hoc si ita est futurum, quid faciam lucri, si quod ab hoste metuo, hoc mihi ipse inferam? fieri enim potest, ut dæseuiat hostilis ira. Id non aliter se habet ac si quis gubernator metu tempestatis, quam præuiderit, nauem fluctibus obruendam curet. An verò quod supplicia grauiora sit exacturus hostis, ideo putatis anteuertendum? an quia fortis & intrepidi animi cæteris argumentum, mortem sibi consciscere? Sed ita se gerere imbecillitatis potius habendum est iustugium, non trophæum virtutis. Sit igitur apud nos constitutum, id neq; esse fortitudinis, nec habere aliquod momentum utilitatis. Quid enim adiungam violati depositi religionem? Deus thesaurum dedit optimum, inclusum illud quidem in hoc fictili vase, idq; custodiendum dedit, pro arbitrio, tempestiue repetiturus. Nunquid in vtroq; crimen, vel abijcere depositum non reposcanti, qui dederit, vel negare reposcenti? Pœna infamiae est, si quis homini depositum non reddiderit: quanto magis violare Dei depositum? Anima in corpore depositum est, quam vt inutilem nobis remittimus, atq; domo pellimus, corpusq; ipsum sui gratia spoliamus atq; in terram resoluimus. Cur hinc exeundi præceptum non expectamus? Miles non discedit à castris, nisi accepta tessera: seruis imperio domini retinetur: sin aliter fecerint, alter desertor, alter fugitiuus est. Qui seruis herum fugerit, pœnæ est obnoxius, quâquam improbum fugerit. Nos cum optimum omnium fugiemus possumus non astringi impietatis flagitio? Hæc ille longè præclare & eruditè, vt nihil apud Platonem vel sapientes alios eruditius. Vide Lactã. lib. 3. c. 18. & 23. initio. Plato in Phædone animam in duas partes diuidit, vnam eleganti comparatione, feroci, effræni, & indomito equo assimilat: alteram equi mansueti, docilis, ac freno assueti, seioris moderamen facillè serennis, nec non ad arbitrium eius

compositi, imaginem præferre docet: Vt hæc ratione se duci ac regi patiat, cui facile obtemperat; atq; idcirco fortiter & constanter calamitates omnes ac fluctus aduersos despiciat. Ex hoc fonte, vt opinor, Ethnici Philosophi vanam illam opinionem deduxerunt, & umbratilem illam constantiam hauserunt, qua ad studium imaginariæ cuiusdam virtutis sese impellebãt, falsò opinati, sibi suæq; posterati hoc modo famâ ac gloriâ sempiternâ partum iri. Sed qui Christiana Philosophia imbuti sũt, nullo negotio deprehendunt, quicquid de sua cõstantia sapiẽtes illi garriũt, ne latum quidem vnguem à vitijs discrepare. Siquidem constantia aut fortitudo illorum meta pertinacia est, stuporque scepticus, magnanimitas superbia, sapientia stultitia. Verum vt ad metam properemus, sapiunt, qui fortune voces ferre constanti possunt animo, non qui rebus desperatis consilia quærit animam euocandi, & vitæ nobis vsuram permissam antevertendi. Neq; enim tam arduus & asper est cilius; qui ad virtutis arcem ducit, vt ab ascẽsu deterreat difficultatis opinione. Fingitur angustus & præceps, perplexis ambagibus, & spinis obstitis, vbi nusquam tutum figere pedem & moliri sursum. Herculeus labor fabulæ huic initium fecit, quæ maximo sudore primùm aperuisse semitam hanc consensu affirmant. Ego verò ignauie potius ascribo, quæ nihil nisi cum fastidio aggreditur, & inter ipsa principia languido spiritu, & desperato successu lapsa deficit: non intèdit robur, nec manus ad mouet operi, succumbit priusquam exploret pòdus, & subeat dorso; aspicit & metatur molem oculis, non viribus: grauiora præsumit, quàm in re sunt, cogitatione differt tentata, nec vult tangere aut experiri, quæ supra conatus suos ac nervos iudicat. In arduis consistit virtus, non eo inficiat: sed facilis accessus volenti, planum iter si animus sit ac votum aggredi ac superare, recta transitur & securè comitante affectu, quo flaccido, pedes & manus ad opus marcent. Amor dux præcar & voluntas, occupabimus verticem panfo vexillo, & ostendemus victoriæ palmam, sublimes aquilas. Dum stamus ad radicem infrâ, suspicimus frustra, & optamus potiri fastigio, asurgamus oportet: non descendunt nobis in occursum illa, quæ natura veruit

Vana Ethnicorũ Philosophia.

Virtutis via nõ est adeo aspera, vt putatur.

Amor & voluntas omnes difficultates superant.

etatis.

transferri & mutare locum; si apprehendere volumus, ad moueamur est necesse, traiecto spacio quod distūgit: spe sola nō arripimus aut tactu vori, sterrentes corpore. Nec conatu dūtaxat opus, sed impetu qui ex ardore gliscat, & conantem velut propellat, ne superebat tardium. Non merienda sunt curiosis oculis, quæ à tergo relicta, aut obiecta adhuc à fronte interualla, nec auxiliū supputandum, quid restet laboris & quantum exhaustum. Angusti pectoris est & effeminari ruminare tories molestias iā semel deuoratas, & regredi in memoriam eorum cum morsu doloris, quæ iam concocta penè. Cogitemus in ipsa crepidine montis iam stare nos, & assultu occupare posse caput sacri huius & augusti iugi, vbi Virtuti sua regia & thronus. Quis igitur mihi hic pertinaci clamore obrudat, de la boriosa nescio qua peregrinatione ac diffi cili? de Fortunæ viribus & rota? Sapiens certè non lentè accingit se & euadit, laboris tolerans, imò ne sentiens quidem, quem constantiæ arma contra Fortunæ tela muniunt. Scultorum querelæ audiuntur passim, quibus mentis errore iudicium omne deprauatum; addit vulgus suum calculū, non minus indiscretus censor, nec magis perspicax; vtrinque in speciem æstimatio, neglecta rei veritate, quam non penetrant ingenij hebetudine & caligante intellectu. Rationem hic sequamur oportet, aurea præcepta dictatē. Nec arduum, nec asperum, inquit, est ad virtutem iter, plano aditur ipsaq; natura nos in rectum genitos, si accedere volumus, iuuat: appetitum enim impressit illius ambiendæ, & commorionculas ad amplexandum, etiam in barbara ac siluestri mortalium stirpe; ab hac est conspiratio & copula animorum inter bonos, amoris enim conciliatrix est, & cōglutinat fœdera gentium & societates. Cur igitur

in auijs, æquam Placenicem aliquem solitariū aut pelicanum, illam quæramus? Non habitat quidem in humili nympha hæc, scimus, nec sordido aut despecto aliquo loco; at tamen nec in tali vbi inueniri, nequeat aut nolit altius remora, nisi viribus exhaustis, & lōga atq; periculosa profectioe consumptis, aut denique ipsa vita crudeli manu expulsa. Nefas sit hoc somniare, nedum facere: prospectum habet & inuitat ab omni latere, in decliui & patere colle, rosas & lilij vestito. Spinofus solum aditus & pes infimus mōtis, sed paucis saltilibus penetrabilis, vbi floribus cætera rident, & ad placitum cursoris omnia composita. Ingrediamur bonis auspicijs, & si quid obstat inter iniria, proteramus audaci calcaneo. Si merus vulnerū, armari potest ferrata solea, ab incude & malleo patietia. Quid? tam pauida nobis esse pectora vt hæc terreā? vel vitæ etiam fastidium inducāt? Vana vanis formidini sunt nimirum, & contemptissima rimentur, quæ tamen nihil in se habent firmum aut forte; interim mouet: quomodo? vt ymbra infantes, feras rubes pinna porcina vox elephantes, curriculi stridor aut rotarum versata faciēs leones. Imbelles & imbecilles simus, si ad hæc vel pilus se erigat: vir non cedit, in quo sanguis & virilis animus, & ridee hanc laruam personati morionis: imò si quippiam tale adheret, pertinacia omnem difficultatem & impedimentum transcendit. Mens sibi imperet, quæ quodecunq; iubet obrinet. Nō est quod patrocinium nobis quæramus, excusantes infirmitatem virium & fractos neruos, qui nequeant pertingere ad virtutis illum apicem. Animo vitium inest, non corpori, cui nunquam defuit Aduocatus, qui impotentæ prætextu defenderet.

Virtutis
aditus
qualis.

Labes &
constantia
omnia
vincunt.

Virtutū
semina
nobis à
natura
indita.

